

**MESLEK LİSELERİNDE GÖREV YAPAN KÜLTÜR DERSİ
ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞI**

Buket KINICI YAĞCI

buket__kinici@hotmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Gülşen AKGÜN

gulsenakgun1986@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Öner PEKDOĞAN

onerpekdogan1986@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Makbule KIZILARSLAN

makbule.kizilarслан@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeylerini incelemek ve elde edilen bulguları ortaya koymaktır. Bunun için nitel bir araştırma tasarlanmıştır. Araştırma grubunu oluşturmak için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu çalışmada, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, Şanlıurfa'nın Suruç ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan 10 kültür dersi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma sorularından elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Kültür dersi öğretmenlerinin, iş yükü ile ilgili düşünceleri, öğrenci, yönetici ve meslek dersi öğretmenleri ile ilgili görüşleri ve bu durumların kültür dersi öğretmenlerinin okullara karşı bağlılıkları incelenmiştir. Örgütsel bağlılığın kültür dersi öğretmenlerinin beklentilerine, onlara etkileri irdelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucu meslek lisesindeki öğrencilerin bilgi düzeylerinin düşük olduğu, kültür derslerini önemsemedikleri bu yüzden öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarmada zorlandıkları, meslek lisesi öğretmenlerinin ek ders ücretinin kültür dersi öğretmenlerinden fazla olması, meslek lisesinde meslek dersi öğretmenlerinin statü olarak kültür dersi öğretmenlerinden daha önde olmaları durumlarından dolayı kültür dersi öğretmenlerinin meslek liselerinde çalışmak istemediklerini ortaya koymaktadır. Görüşmelerden elde edilen verilerden öğretmenlerin çok azının duygusal bağlılık gösterdiği ve memnun oldukları görülmektedir. Bu irdelenen durumlar örgütsel bağlılığı olumlu ya da olumsuz doğrudan etkilemektedir.

Anahtar Kelime: Örgütsel bağlılık, kültür dersi öğretmenleri, meslek lisesi.

ABSTRACT

Organizational Commitment of Teachers Working in Vocational High Schools

The primary aim of this study is to examine the organizational commitment levels of cultural studies teachers working in vocational high schools during the 2024-2025 academic year and to present the findings obtained. A qualitative research design has been adopted for this purpose. A purposive sampling method was used to form the research group, and participants were administered a semi-structured interview form. The case study design was employed in this research. The study group consists of 10 cultural studies teachers working in vocational high schools located in the Suruç district of Şanlıurfa. Data collected from the research questions were analyzed through descriptive analysis. The study explored cultural studies teachers' perceptions regarding workload, their views on students, administrators, and vocational subject teachers, as well as how these factors influenced their commitment to their schools. The relationship between organizational commitment and the expectations of cultural studies teachers, as well as the impacts of these expectations, was scrutinized. The findings reveal that the students in vocational high schools possess low levels of academic knowledge and do not prioritize cultural studies. As a result, teachers face challenges in imparting knowledge to students. Additionally, factors such as the higher additional course allowances for vocational subject teachers and the perceived higher status of vocational subject teachers compared to cultural studies teachers contribute to the unwillingness of

cultural studies teachers to work in vocational high schools. Data from the interviews indicate that only a small number of teachers exhibit emotional commitment and express satisfaction with their roles. These observed circumstances have a direct influence, either positive or negative, on organizational commitment.

Key Words: Organizational commitment, liberal studies teachers, vocational high school.

GİRİŞ

Eğitim, kişinin zihin, beden, duygusal, toplumsal becerilerini ve davranışlarını istendik şekilde ilerletmek ya da belli amaçlara yönelik bilgi, beceri ve davranışlar kazandırılmasına yönelik çalışmalar bütünüdür. Öğretim, bir eğitim kurumunda öğretmenler tarafından araç ve gereçlerden faydalanılarak öğrencilere düzenli bir şekilde bilgi aktarılması sürecidir (Akyüz, 2007). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının programları, okul içindeki çalışma ortamları, atölyeler ve şeflik düzenlemeleri, alan derslerinin içeriği, çevre ile ilişkileri ve eğitimin bir kısmının iş yerlerinde uygulamalı olarak gerçekleştirilmesi, öğrenciler ile velilerin beklentileri açısından genel ortaöğretim kurumlarından belirgin şekilde ayrılmaktadır. Bu farklı öğeler kendine özgü örgüt kültürü yaratmaktadır (Sönmez, 2006). Bireyin sosyal, kültürel ve toplumsal gelişimini desteklemek amacıyla mesleki eğitimden bağımsız olarak daha çok teorik bilgiye dayalı dersler veren öğretmenlerdir. Bu öğretmenler, matematik, fizik, kimya, biyoloji, tarih, coğrafya, edebiyat, yabancı dil gibi alanlarda eğitim vermektedir (Kılıçtepe, 2016).

Örgüt kültürü, tüm çalışanların paylaştığı ortak inanç ve değerler sistemi olarak tanımlanır ve bir örgütün karakteristik düşünce ve tepki verme biçimlerinin bir yansımasıdır. Geçmişten günümüze, birçok yönetim teorisyeni ve uygulayıcısının odaklandığı bir araştırma alanı olan örgüt kültürü, çalışanları bir arada tutan sosyal bir yapı olarak önem taşır (Coşkun & Akıncı Vural, 2007). Aydın (2010), örgüt içinde yer alan bireylerin sahip oldukları farklı yeteneklerle örgüte katkı sağladığını ifade etmektedir. Örgütler, bireylerin yeteneklerini kullanabilecekleri fırsatlar sunar ve bu yetenekleri örgütün hedefleri doğrultusunda bir araya getirerek ortak bir güç oluşturur. Bu sayede, örgüt birey için kendi amaçlarını gerçekleştirebileceği bir araç niteliği kazanır (Atmalar, 2015).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin örgüt içerisindeki konumlarını değerlendirmek ve örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda kültür dersi öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Öğrenci düzeyleri, öğrencinin branş derslerine karşı bakışı, meslek öğretmenleri ile olan iletişim, iş yükü, yöneticilerin tutumu kültür dersi öğretmenlerinin örgüt bağlılığına etkisi inceleyerek bu durumun sebepleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre geçmişte yapılan araştırmalarla karşılaştırılarak o yıllarda yapılan araştırmalardan var ise farklılığını ortaya koymak istenmiştir.

Mesleki ve teknik Anadolu liselerine gelen öğrencilerin akademik başarılarının çok düşük olması, bir önceki eğitim kademelerinde kazanması gereken bilgilerin kazanılmamış olması lise seviyesinde bilgi aktarımını zorlaştırmaktadır. Bu öğrencilerin bir kısmının dönem içinde çok devamsızlık yapması bölgeye göre mevsimlik işçi olarak çalışan çok öğrencinin olması akademik dersleri düzenli almalarına engel teşkil etmektedir. Ayrıca meslek liselerinde meslek derslerinin ağırlıklı olması kültür derslerini ikinci planda görülmesine dolayısıyla kültür dersi öğretmenlerinin motivasyonun düşüşüne ve kendi alanlarından uzaklaşma tehlikesi yaşamaktadır. Alanına uzaklaşan, motivasyonu ve mesleki heyecanı azalan öğretmenin örgütsel bağlılığı azalmakta ve bu da eğitimin hedeflerine ulaşılmasında istenmeyen sonuçlara neden olacaktır. Bu araştırmada, meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri incelenecek; öğrencilerin, yöneticilerin ve meslek dersi öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının bu öğretmenleri nasıl etkilediği değerlendirilecektir. Ayrıca, bağlılık düzeylerine ilişkin bir analiz sunulmuştur.

YÖNTEM

Araştırmada katılımcıların yaşanmışlık ve deneyimlerinin rahat bir sohbet ortamında aktarılmasına imkân vermesi açısından nitel olan bu araştırma durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Nitel araştırma, konunun derinlemesine anlaşılmasını amaçlar ve araştırmacı katılımcıların öznel bakış açılarına önem verir. Nitel araştırmada sayı ve istatistikler fazla yer tutmaz, bunların yerine tematik analizler önemlidir.

Sorunları ortaya çıktıkları ve geliştikleri değer sistemlerinden ayrı olarak analiz etmek yerine, doğal ortamında yorumlamaya çalışır (Neuman, 2020). Durum çalışması, belirli bir sistemin işleyişine dair kapsamlı bilgi elde etmek amacıyla, çoklu veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve detaylı bir şekilde analiz edildiği bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Ayrıca, Creswell ve Poth (2018) durum çalışmasını, araştırmacının sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu, gözlem, görüşme, görsel-işitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar gibi çeşitli veri toplama araçlarıyla derinlemesine incelediği bir nitel araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Bu yöntem, incelenen olayın neden bu şekilde gerçekleştiğini anlamayı ve gelecekteki çalışmalarda hangi konulara odaklanılması gerektiğini belirlemeyi amaçlar (Creswell & Poth, 2018).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında, araştırmacının kolay ulaşabileceği bölge olmasından dolayı Şanlıurfa ili Suruç ilçesindeki Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma evreninin geniş olması öğretmenlerin tamamına ulaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle araştırmada belirlenen evren üzerinde örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini aynı ilçedeki Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapan ve amaçlı örnekleme yöntemi maksimum çeşitlilik önermesiyle seçilmiş 10 kültür dersi öğretmeninden oluşmaktadır. Amaç, nispeten küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme, çalışılan problemle ilgili olabilecek bireylerin çeşitliliğini en üst düzeyde yansıtmak olduğundan bu örneklem yöntemi seçilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Medeni durum	Mesleki kıdem	Eğitim durumu	Branş
Ö1	<i>Erkek</i>	31-40	Evli	4-6 yıl	Yüksek lisans	Matematik
Ö2	Kadın	20-30	Bekar	1-3 yıl	Yüksek lisans	Tarih
Ö3	Erkek	20-30	Bekar	4-6 yıl	Lisans	İngilizce
Ö4	Erkek	31-40	Evli	7-9 yıl	Lisans	Türk dili ve edebiyatı
Ö5	Kadın	20-30	Bekar	4-6 yıl	Lisans	İngilizce
Ö6	Kadın	41-50	Evli	7-9 yıl	Lisans	Türk dili ve edebiyatı
Ö7	<i>Erkek</i>	41-50	Evli	7-9 yıl	Lisans	Matematik
Ö8	Erkek	20-30	Bekar	1-3 yıl	Lisans	Beden eğitimi
Ö9	Erkek	20-30	Bekar	1-3 yıl	Lisans	Din kültürü ve ahlak bilgisi
Ö10	Kadın	31-40	Bekar	1-3 YIL	Lisans	Din kültürü ve ahlak bilgisi

Görüşmelerin yapıldığı öğretmenlerin genel özellikleri Tablo 1.'de verilmiştir. Öğretmenlerin isimlerinin gizli kalması için veriler çözümlenirken her öğretmene Ö1 ile Ö10 arasında değişen kodlar verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Sorular açık uçlu sorularak derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmıştır. Görüşme formunda önce kültür dersi öğretmenlerinin demografik bilgilerini içeren; cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş gibi sorular sorulmuştur. Bu sorulardan sonra araştırmanın derinlemesine incelenmesi için görüşme formunda 12 soru sorulmuştur. Geçerlilik ve güvenilirlik için kullanılan görüşme formu ilgili alan taraması yapıp, uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Katılan öğretmenlerin

gönüllü olarak katılmışlardır. Katılımcılara görüşmeden önce gerekli açıklamalar yapılmıştır. Görüşme sırasında görüşmeci tarafından gerekli notlar alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, farklı veri toplama yöntemleriyle elde edilen bilgilerin önceden belirlenmiş temalar doğrultusunda özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz yöntemidir. Bu yöntemde, araştırmacı bireylerin görüşlerini daha etkili bir şekilde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sıklıkla yer verebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin isimleri Ö1 ile Ö10 arasında kodlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmada öğretmenlere **“Mesleki ve teknik anadolu liselerinde çalışan kültür dersi öğretmenleri kendilerini örgüt olan okulun bir parçası olarak hissedebiliyorlar mı?”** Sorusu sorulmuştur.

Araştırmaya katılan 10 öğretmenden 2 öğretmen kendilerini okulun bir parçası olarak hissettiklerini, 3 öğretmen kısmen okula aidiyet hissettiklerini, 5 öğretmende kendilerini okula ait hissetmediklerini belirtmiştir. Bazı öğretmenler okula alışmanın önemli olduğunu belirtmiştir. Bu konudaki görüşler şu şekildedir:

“Okula ilk atamamla yeni geldim. Onun vermiş olduğu heyecan hala taze. O yüzden okula ait hissediyorum.” (Ö6)

“Okulun bir bireyi olarak görüyorum. Öğrencilerin gelecek sorumluluğu bizim üstümüzde. Kendimi ne kadar bir parçası olarak görürsem öğrencilere o kadar faydam olacaktır.” (Ö8)

“Okula ve şehre yeni geldim. Hala alışma sürecindeyim. Yeni bir şehrin getirdiği bazı zorlukları çekmekteyim.” (Ö9)

Öğretmenlerin bir kısmı eğitim sistemindeki değişen müfredat, sınav sistemi, projeler gibi durumlardan dolayı sürekli alışmaya çalışırken kendilerini okula ait hissedemediklerini belirtmiştir.

“Okula bağlılığım yok. İdarenin baskıcı tutumu tüm hevesimi kaçırıyor. Görev sürem dolup başka okula gitmeyi bekliyorum.” (Ö3)

Öğretmenlerle yapılan görüşmede birçoğunun okula aidiyet duygusunun olmadığı sonucuna varılmıştır. Buna etken olarak yöneticilerin tutumu, eğitim sistemi, okulun meslek lisesi olmasının etken olduğu sonucuna varılmaktadır. Yeni atanan öğretmenlerin de alışma sürecinde oldukları ve beledikleri atamanın gerçekleşmiş olması heyecanını hala sürdürdükleri görülmektedir.

Alt probleme ait bu kısımda katılımcılara şu sorular sorulmuştur:

- 1. Öğrencilerin derse ilgisi kültür dersi öğretmenlerinin dersle ilgili tutumunu nasıl etkiler?**
- 2. Öğrenciler, meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenleri arasında bir ayırım yapıyor mu?**

Öğrencilerin kültür derslerine olan ilgisi ile öğretmenlerin derse karşı tutumlarına ilişkin görüşme yapılan öğretmenlerden 7 öğretmen öğrencilerin ders ilgisinin öğretmen tutumunu etkilediğini, 3 öğretmen ise etkilemediğini belirtmiştir. Yapılan görüşme sonuçlarına göre bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Öğrencilerin ilgisi öğretmenlerin motivasyonunu olumlu ya da olumsuz doğrudan etkiler.” (Ö5)

“Öğrenciler meslek lisesi öğrencileri olduğu için ilkökul seviyesindeki bilgilere bile hâkim değiller ki biz lise müfredatı işleyelim. Öğrencilerin kültür dersine ilgisi hiç yok.” (Ö4)

Öğrencilerin derse karşı ilgilerinin öğretmen tutumlarına etkisi incelendiğinde, yapılan görüşmeler sonucu öğretmenler, çalışılan kurumun meslek lisesi olmasından kaynaklı öğrencilerin kültür dersini önemsemedikleri, meslek derslerini meslek

edinecekleri için daha önemli gördüklerini bu da motivasyonlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin motivasyon düşüklüğü bu okulda çalışma isteklerini değiştirdiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin derse ilgisi öğretmen tutumlarını doğrudan etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin derse ilgisi fazla ise öğretmenlerin derse tutumlarını olumlu etkilediği ve okula bağlılığını arttırdığı, bunun tam tersi derse ilginin olmadığı durumda öğretmenlerin tutumlarına olumsuz etki ettiği ve okula bağlılığı azalttığı değerlendirilmektedir.

Öğrencilerin meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenleri arasında ayırım yapıp yapmadığı, bunun öğretmenleri nasıl etkilediği ile ilgili yapılan görüşmelerde öğretmenlerden 8 öğretmen öğrencilerin bu ayrımı yaptığını diğer 2 öğretmenin ayırım yapıldığını düşünmediğini belirtmişlerdir. Bu konuda öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Meslek lisesi olduğundan dolayı öğrenciler için en önemli dersler meslek dersleri olduğundan onları daha çok seviyor ve dinliyorlar.” (Ö7)

“Hayır. İlk senelerde böyle ayırım yapmıyorlar. Sadece staj dönemi ile daha çok önemsiyorlar.” (Ö4)

“Ben böyle bir ayırım hissetmiyorum. Benim dersimde onlar için ilgi çekici.” (Ö8)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde; katılımcılar, meslek liselerinde öğrencilerin meslek derslerini kültür derslerinden daha çok önemsediklerini, bunda meslek derslerinin ders saati fazla olmasından dolayı öğrencilerle daha çok iletişimde oldukları, daha iyi iletişim kurdukları sadece öğrenci değil veli ile iletişimleri de daha fazla olduklarından bir nevi öğretmen öğrenci değil de aralarında usta çırak ilişkisi olduğu ve bu yüzden de meslek dersi öğretmenlerini daha çok dinleyip, saygı duymaları etken olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin küçük yaştan beri çalıştıklarından el işiyle yapılan işleri daha çok sevdiklerini bundan dolayı meslek dersi öğretmenlerini daha çok önemsediklerini de belirtmişlerdir.

Öğrencilerin meslek dersi öğretmenleri ve kültür dersi öğretmenleri arasında ayırım yapması kültür dersi öğretmenlerini olumsuz etkilemekte olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum kültür dersi öğretmenlerin okula olan bağlılığını olumsuz etkilediği yani örgütsel bağlılığı azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara “öğrencilerin ders başarısını arttırma, okula devamlılığını sağlama, öğrenci takibi için yapılan çalışmalar konusunda meslek dersi öğretmenleri ve kültür dersi öğretmenleri arasında farklılıklar var mıdır? sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen bazı cevaplar şöyledir;

“Bir fark görmüyorum. Hepimizde aynı sorumluluklar var.” (Ö8)

“Ders yükü farkı olmamasına rağmen alınan ek ders ücretlerinde çok fark var.” (Ö4)

“Meslek dersi öğretmenlerinin yükü daha fazla. Okul meslek lisesi ve daha çok proje çalışma yapmak zorunda kalıyorlar.” (Ö2)

Görüşmeye katılanlardan 2 öğretmen meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenleri arasında iş yükü farklılığının olmadığını belirtmiş, 3 öğretmen kültür dersi öğretmenlerinin iş yükünün 4 öğretmen ise meslek dersi öğretmenlerinin iş yükünün fazla olduğunu belirtmiştir.

Görüş birliği oluşmasa da öğretmenlerin bir kısmına göre sınıfları gruplara ayırdıklarından ve kendine ait atölye ve odaları olduğu için o atölyede o an tüm okul olmadığından daha sessiz bir ortam olduğundan meslek dersi öğretmenlerinin daha az yorulmaktadır. Meslek dersi öğretmenlerinin staj durumlarından dolayı daha az okula geldikleri bu da iş yükünün daha az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenlere göre de ders yükü eşit olsa da alınan ek ders ücretlerinde meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenleri arasında çok fark olduğu bu da kültür dersi öğretmenlerinin motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Bir diğer kısımdaki öğretmenlere göre ise meslek lisesi olmasından dolayı meslek dersi öğretmenlerinin kültür dersi öğretmenlerine göre daha çok proje çalışmaları yaptıklarını savunmuşlardır.

Meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin meslek dersi öğretmenleri ile arasındaki iletişimin düzeyi, iletişim ile ilgili problemin örgütsel bağlılığa etkisini çıkarmak için yapılan görüşmede öğretmenlerin bir kısmının görüşleri şu şekildedir;

“Meslek dersi öğretmenleri öğretmenler odasına genel toplantılar dışında gelmediklerinden hiçbir samimiyet oluşmadı.” (Ö5)

“Çok denk gelmiyoruz. İletişim kopukluğu var. Bir durum olduğunda bile meslek öğretmenleriyle müdür yardımcısı vasıtasıyla iletişime geçiyorum.” (Ö2)

Kültür dersi öğretmenlerinin meslek dersi öğretmenleriyle iletişimi değerlendirildiğinde; kültür dersi öğretmenlerinin birbiriyle olan iletişimin meslek öğretmenleri ile olmadığında hem fikir olmaktadır. Meslek dersi öğretmenlerinin öğretmenler odasında vakit geçirmedikleri için bu iletişim ortamının oluşmadığının, okulla yapılan etkinliklere meslek dersi öğretmenleri katılmadıkları bundan dolayı okul içinde gerekli olduğunda iletişim kurdukları ama okul dışında görüşmediklerini belirtmişlerdir.

Kültür dersi öğretmenlerinin yönetimle iletişimi, yönetimin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenleri arasında ayırım yapıp yapmadığı, yönetimin kendilerine değer verip vermediği ile ilgili sorular değerlendirildiğinde öğretmenlerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bence herkes aynı kolaylıkta iletişim kurabiliyor. Ama kültür dersi öğretmenlerinin dinlendiğini düşünmüyorum. Meslek dersi öğretmenlerinin istekleri hep yapılıyor.” (Ö8)

“İletişim kurmada sorun yok. Ama sonuçta yok.” (Ö2)

“Meslek hocaları da kültür dersi hocaları rahatlıkla yönetimle iletişim kurabiliyor.” (Ö5)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde 2 öğretmen meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenlerinin yönetimle iletişim kurmada farklılık olmadığını düşünmektedir. 8 öğretmen ise yönetimle iletişim kurmada farklılık olduğunu

söylemiştir. Öğretmenlerin hepsi yönetimin meslek dersi öğretmenlerine daha fazla değer verdiğini düşünmektedir. Toplantılarda alınan kararlarda yöneticilerin meslek dersi öğretmenlerinin fikirlerini uyguladıklarını kültür dersi öğretmenlerinin fikirlerini önemsemediklerini düşünmektedirler. Meslek lisesi olmasından dolayı meslek öğretmenlerinin gerek döner sermaye için yaptıkları çalışmalardan gerekse staj çalışmalarından dolayı sahada olmalarından kaynaklı meslek lisesinin bel kemiği oldukları görülmekte, bundan dolayı kültür dersi öğretmenlerine idarecilerin değer vermediği düşünülmektedir. Bu durum kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılığını zayıflatmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcılarının hepsinin yönetimden beklentileri bulunmaktadır. Dile getirdikleri bu beklentilerden bazıları şunlardır;

“Samimiyet, empati bekliyorum.” (Ö9)

“Liderlik anlayışı olsa daha huzurlu bir ortam olur ve okula daha mutlu gelirim.” (Ö6)

“Yönetimin okul disiplinini sağlaması, öğretmenlerinin arkasında durması güvende ve mutlu olmak istiyorum.” (Ö2)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yönetimden beklentileri değerlendirildiğinde; okula bağlılığın artması, daha huzurlu, verimli bir çalışma alanı için yöneticilerin adaletli davranmaları, empati yapmaları, öğretmenlerle iş birliği içinde olmaları, fikirlerine önem vermeleri, okul disiplinini sağlamaları, öğretmenler arasında iletişim sağlamaları, değer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmelerde; yöneticilerin kültür dersi öğretmenlerine değer vermedikleri, adaletli olmadıkları, baskıcı tutum sergiledikleri, meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenlerine eşit davranmadıkları, empati yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmadaki katılımcıların çalıştıkları okul türünde görevlerine devam isteğinin ortaya çıkarılması için yapılan görüşmede katılımcılardan 4 öğretmen meslek lisesinde çalışmaya devam etmek istediklerini, 6 öğretmen ise okul türü olarak anadolu

veya fen lisesinde çalışmak istediklerini belirtmiştir. Bu öğretmenlerden bazılarının görüşleri ise şöyledir;

“Kültür dersi olarak ikinci planda görülsekte meslek liseleri daha rahat okul türü. O yüzden devam etmek isterim.” (Ö2)

“Benim için okul türü fark etmez. Görev sürem bitip aileme yakın olmam yeterli.” (Ö3)

“Öğrencilerin eğitim düzeyi çok düşük. Meslek lisesinde çalışmak istemem.” (Ö10)

“Olumsuzluklar olsa da okulumuz rahat. Öğrenci sayımız diğer okullara göre az. Meslek lisesinde çalışmaya devam ederim.” (Ö4)

Görüşmede sorulan soruya verilen cevaplara göre kültür dersi öğretmenlerini etkileyen olumsuz durumların varlığına hem fikir olunmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının öğrenci düzeyinin düşük olması, derslerinin önemli görülmemesi gibi olumsuzluklardan dolayı bir daha meslek lisesinde çalışmak istemediklerini dile getirirken diğer kısmı bu olumsuzluklar olsa da meslek liselerinin diğer okul türlerine göre daha rahat bir çalışma ortamı olduğu için meslek lisesinde çalışmaya devam etmek istediklerini belirtmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin ekonomik olarak tatmin edip etmediği incelendiğinde verilen cevaplara göre; 6 öğretmen mesleğini sevdiğini, tatmin etmese de bu meslekte devam etmek istediklerini, diğer 4 öğretmen ise mesleğin ekonomik olarak tatmin etmediğini, imkanları olsa ekonomik olarak daha iyi şartlarda bir işte çalışmak istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şu şekildedir;

“En az 1 gün boşluğumuz var. Tatilimiz çok. Diğer işlerde daha zor şartlarda daha yoğun çalışılıyor. Özellikle kadınlar için ideal bir meslek. Mesleğimi seviyorum ve değiştirmeyi düşünmem.” (Ö2)

“Bu devirde okumayanın daha çok kazandığı bir toplumda esnaf olsam daha çok kazanırdım diyorum. Sermayem ve cesaretim olsa mesleğimi değiştirmek isterim.” (Ö7)

“Ekonomik olarak tatmin etmese de başka mesleğe geçmek isteme.” (Ö3)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; ekonomik olarak tatmin etmese de mesleklerini sevdikleri, kutsal bir meslek icra ettiklerini düşündüklerinden mesleklerinde kalmayı tercih etmektedirler. Ekonomik getirisi iyi olmasa da bununla paralel daha fazla tatil hakları oldukları özellikle kadın öğretmenler için ideal bir meslek olduğunu düşünen öğretmenlerde vardır. Bunun dışında maaşın yetersizliği ve öğretmenlik mesleğine karşı azalan saygının, yıpratıcılığından dolayı ellerine fırsat geçse mesleklerini değiştirmek isteyen öğretmenlerde bulunmaktadır.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin akademik bilgi düzeyinin düşük olduğu ve meslek derslerini daha önemli bulduklarından kültür derslerine ilginin az olduğu, bu da kültür dersi öğretmenlerini derse karşı tutumunu etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin örgütsel bağlılığını zedelemektedir.

Meslek liselerindeki yöneticilerin adil davranmadığı, iletişim kurarken fikirlerinin önemsenmediği bu yüzden idare ve öğretmenler arasında yeterince iş birliği oluşmadığından örgütsel bağlılığı azalttığı görülmektedir.

Meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenlerinin birbiriyle iletişimi kuvvetli değildir. Bunun sebebi olarak meslek dersi öğretmenlerinin atölyeleri olduğundan öğretmenler odasında bir paylaşımda bulunmamalarıdır. Bu da okul içi ve dışında bir bağ oluşmasını engellemektedir.

Meslek dersi öğretmenlerinin öğrencileri gruplar halinde aldıklarından daha az öğrenciyle iletişimde olmaları, kendi atölye ve kendi odalarının olmaları, kültür dersi öğretmenlerinin daha çok iş yükü olduğu düşünülmesi de kültür dersi öğretmenlerini olumsuz etkilemekte ve okula bağlılıklarını azaltmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazılarının ekonomik olarak tatmin edici bulmasa da okulun diğer okul türlerine göre daha rahat olduğunu düşünmesinden dolayı ayrılmak istememektedirler. Buna karşın araştırmadaki öğretmenlerin çoğunluğu değer görmemek, dersin öneminin olmaması, öğrenci düzeylerinin düşük olmasından dolayı

meslek lisesinden ayrılmak istemektedirler. Kùltür derslerinin Anadolu ve fen lisesi türlerinde daha önemli olacağından daha verimli olacaklarını düşünmektedirler.

Tartışma

(Atilla, 2012) yaptığı araştırmanın sonunda meslek liseleri ve mesleki eğitim merkezinde çalışan kùltür dersi öğretmenlerinin devam bağıllığı olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenlerin bireysel yatırımları, kendilerini örgütte kalma zorunluluğu hissettikleri ya da başka bir okula tayin istemek için görev sürelerini doldurmak zorunda oldukları için devam bağıllığı göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin kutsallığı, öğrencilerin geleceklerini şekillendiren ve hayata dokunan meslek olması görüşmelerde ifade edilmiştir. Bunları ifade eden öğretmenler dahil branşlarını daha verimli yapacaklarına inandıkları başka okula geçmek istedikleri bulgusuna ulaşmıştır.

(Kılıçtepe, 2016) yaptığı araştırma da; meslek liselerinde öğrencilerinin akademik düzeyinin düşük olması, öğrencilerinin ilgisiz olması öğretmenlerin sorunlarından gör÷lmektedir. Aynı araştırma da okul yönetimi ile ilgili sorunlara da değinmiştir. Okul yönetiminin meslek dersi öğretmenlerine ders programlarını ayarlanması, atölyelerin eksiklikleri giderilirken kùltür dersi öğretmenlerinin ihtiyaçlarının giderilmemesi öğretmenlerin yaşadığı sorunlar olarak araştırma da bulgular elde edilmiştir.

(Kılıç, 2009)'un meslek dersi ve kùltür dersi öğretmenleriyle yaptığı çalışmada çalışılan kurumun meslek lisesi olmasından dolayı meslek dersi öğretmenlerinin kendi derslerini branş derslerine göre daha önemli gördükleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca meslek dersi öğretmenlerinin kurum türü olarak sadece meslek liselerinde çalışabiliyor olması, kùltür öğretmenlerinden farklı fakùlterden mezun olmaları okul bağıllığının meslek dersi öğretmenlerinde daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir.

(Toker Gökçe & Bülbül, 2014) araştırmasında meslek lisesindeki öğrencilerin kùltür dersi öğretmenlerini meslek dersi öğretmenleri kadar önemsedikleri sonucuna varılmıştır. Bu yapılan çalışmada ise öğrencilerin kùltür dersi öğretmenlerini meslek dersi öğretmenleri kadar önemsemedikleri bulgusuna varılmıştır.

(Yılmaz, 2007) lise ve meslek liselerinde çalışan matematik öğretmenlerinin iş tatmin düzeyleri ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmasında meslek lisesinde görev yapan matematik öğretmenlerinin iş tatmin düzeyinin lisede görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulguları elde etmiştir. Bu yapılan araştırma da ise meslek lisesinde çalışan kültür dersi öğretmenlerinin okul türlerinden memnun olmadıkları sonucuna varıldığından iki araştırma sonucu birbiriyle örtüşmemektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, meslek liselerinde çalışan kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeylerini arttırmak için yapılacak öneriler bu bölümde maddeler halinde yer verilmiştir.

- Kültür derslerinin meslek liselerinde önemini arttırmak amacıyla sınıf geçme sisteminde etkisi düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin akademik düzeyi düşük olduğundan öğretim programı öğrencinin seviyesine uygun düzenlenmelidir. Anadolu lisesi, fen lisesi, meslek lisesi öğretim programlarının aynı olmaması gerekmektedir. Böylelikle öğrenciler tarafından kültür derslerini kavrama düzeyi artacak ve verimi arttıracaktır.
- Okul yönetimlerinin kültür dersi öğretmenlerini ikinci plana atmamalıdır. Yöneticilerin davranışlarında daha tutarlı, adaletli, kültür dersi öğretmenlerinin fikirlerini de başvurarak ortak kararlar alması gerekmektedir. Bu durum öğretmenleri örgüte daha çok bağlayacaktır.
- Meslek dersi öğretmenleri ile kültür dersi öğretmenleri arasındaki iletişimsizliği çözmek için yöneticilerin sosyal etkinlikler düzenleyerek öğretmenleri birbiriyle etkileşimli hale getirmesi gerekmektedir. Ya da bazen öğrencilerin atölye derslerinden sonra gelen kültür derslerini genel binada değil de atölye de işlenerek aynı şekilde meslek derslerinin bazen de genel binada sınıflarında işlenerek hem meslek dersi öğretmenlerinin öğretmenler odasında daha fazla vakit geçirmelerine hem de kültür dersi öğretmenlerinin atölye de vakit geçirmelerine ve karşılıklı iletişimin artmasına yardımcı olacaktır. İletişim arttığında öğretmenlerin meslek dersi öğretmenlerine ve okula karşı algısını düzeltebilir.

- Meslek liselerinde çalışma koşulları eşit hale getirilmelidir. Bunun için gruplar halinde meslek derslerinin yapıldığı gibi kültür derslerinin de gruplar halinde yapılması sağlanabilir.
- Öğretmenlik mesleğinde ekonomik kaygının azalması öğretmenlerin daha motive olmasına yardımcı olacaktır. Bunun için öğretmen maaşlarında tatmin edici düzeye göre ayarlanması meslek bağlılığını arttırabilir.
- Farklı veri toplama yöntemleri ve farklı evrende bu araştırma yeniden yapılabilir.
- Örgütsel bağlılığı kültür dersi öğretmenleri yerine meslek dersi öğretmenleriyle yapılabilir.
- Araştırma hem kültür dersi hem meslek dersi öğretmenleriyle birlikte yapılabilir.
- Araştırma okul yöneticileri ile yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000- M.S.2007*. Pegem Yayınları.
- Atilla, A. (2012). *Meslek liseleri ve mesleki eğitim merkezlerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılıkları: İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Atmalar, O. (2015). *Meslek liselerinde ve mesleki eğitim merkezlerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin örgütsel bağlılığı Batman İl Örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Zirve Üniversitesi.
- Chmiliar, I. (2010). *Encyclopedia of case study research*. (E. Wiebe, A. Mills, & G. Durepos, Dü). Sage publications.
- Coşkun, G., & Akıncı Vural, Z. (2007). *Örgüt Kültürü*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Creswell, J., & Poth, C. (2018). *Qualitative inquiry research design: Choosing among five* (4 b.). Sage Publications.

- Kılıç, M. (2009). *Meslek liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenleri ve kültür dersi öğretmenlerinin mesleki etkinlikler ve kişisel özellikler açısından kendilerini ve birbirlerini algılamaları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Kılıçtepe, H. H. (2016). *Meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin mesleki sorunları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Neuman, W. (2020). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Cilt I). (Ö. Akkaya, Çev.) Siyasal Kitabevi.
- Sönmez, M. A. (2006). Meslek liselerinde örgüt kültürü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. (45), 85-108.
- Toker Gökçe, A., & Bülbül, T. (2014, Nisan). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin Okul Algılarına yönelik metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(1), 82.
- Yılmaz, N. (2007). *Orta dereceli okullardaki matematik öğretmenlerinin iş tatmin düzeyleri (lise ve meslek liselerinin karşılaştırılması, bağcılar ilçesinde örnek çalışma)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.